

Beantwoording van de 7 vragen uit het Integraal Afwegingskader voor beleid en regelgeving (IAK) voor het Voorstel tot wijziging van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek, de Jeugdwet en het Wetboek van Burgerlijke rechtsvordering in verband met de introductie van een regeling betreffende deelgezag over minderjarige kinderen door personen die in een nauwe persoonlijke betrekking tot het kind staan (Wet deelgezag).

1. Wat is de aanleiding?

De samenleving verandert, opvattingen over relaties en ouderschap veranderen en de wijze waarop mensen invulling geven aan ouderschap en de totstandkoming hiervan wordt steeds meer divers. Naast het traditionele gezin waarbij het kind opgroeit bij zijn met elkaar gehuwde ouders, zijn er steeds meer kinderen die opgroeien in gezinnen die anders zijn samengesteld. Zoals bij ongehuwde samenwonende ouders, bij een alleenstaande ouder, bij twee moeders of twee vaders of bij zowel de juridische als sociale ouders, bijvoorbeeld in een samengesteld gezin na echtscheiding of bij feitelijke meerouders. Het is belangrijk om ons familierecht zo goed mogelijk te laten aansluiten op de veranderingen in onze samenleving.

Op 7 december 2016 bracht de Staatscommissie Herijking ouderschap (hierna: Staatscommissie) onder voorzitterschap van de heer A. Wolfsen haar rapport 'Kind en ouder in de 21^e eeuw' uit. De opdracht aan de Staatscommissie was een reactie op de maatschappelijke en medisch-technologische veranderingen. De Staatscommissie gaat in haar rapport in op de vraag naar de wenselijkheid van een wijziging van ons familierecht betreffende de onderwerpen ouderschap en gezag. De Staatscommissie heeft 68 aanbevelingen gedaan om het personen- en familierecht beter te laten aansluiten bij de huidige ontwikkelingen in de samenleving. Bij brief van 12 juli 2019 heeft het kabinet de Tweede Kamer geïnformeerd over haar reactie op de aanbevelingen van de Staatscommissie. Het kabinet heeft de Tweede Kamer te kennen gegeven dat hij voornemens is om met een regeling voor deelgezag te komen voor personen die nauw betrokken zijn bij de verzorging en opvoeding van een kind, maar nu geen gezag krijgen. Met onderhavig wetsvoorstel wordt invulling gegeven aan het voornemen om deelgezag mogelijk te maken (zie paragraaf 2.1 MvT).

2. Wie zijn betrokken?

Minderjarigen, gezagdragende ouders, feitelijke meerouders, voogden, stiefouders, en andere personen die nauw betrokken zijn bij de opvoeding van een kind, rechtspraak, advocatuur, scholen, medische hulpverleners.

3. Wat is het probleem?

Juridisch gezien ligt de primaire verantwoordelijkheid voor de opvoeding en verzorging bij degene die het gezag over het kind uitoefent. Het gezag kan door maximaal twee personen worden uitgeoefend. Naast degene die het gezag hebben over het kind, kunnen er ook andere personen zijn die nauw betrokken zijn bij de opvoeding en verzorging van het kind. Dit kan voor een kind van meerwaarde zijn. Deze personen hebben echter geen formele zeggenschap over het kind. Dit kan tot praktische problemen leiden (zie paragraaf 2.2 MvT).

4. Wat is het doel?

Het doel van deelgezag is om de positie van degenen die anders dan als ouder van het kind nauw betrokken is bij de opvoeding en verzorging te verstevigen. Deelgezag komt tegemoet aan het belang van zowel het kind als de verzorgende derden bij duidelijkheid in verantwoordelijkheden en bevoegdheden. Het vormt tevens een erkenning van de feitelijke situatie waarin het kind opgroeit en de positie van de verzorgende derde. Het is ook in het belang van het kind dat hij niet onverhoeds gescheiden wordt van degene door wie hij langere tijd is verzorgd en opgevoed (zie paragraaf 2.4 MvT).

5. Wat rechtvaardigt overheidsinterventie?

Uit artikel 8 EVRM, als ook uit artikel 18 IVRK, volgt dat de primaire verantwoordelijkheid voor de opvoeding en verzorging en ontwikkeling van het kind bij de ouders ligt. De verantwoordelijkheden, rechten en plichten van ouders en voogden worden in het wetsvoorstel geëerbiedigd. In aanvulling op de ouderlijke verantwoordelijkheid heeft de overheid een positieve verplichting om te bevorderen

dat een kind zijn recht op gezinsleven kan uitoefenen. De overheid kan hier invulling aan geven door te bepalen wie de ouders zijn, wat het ouderlijk gezag inhoudt, wie het gezag over het kind uitoefenen en hoe het recht op gezag beperkt kan worden. Daarbij wil de overheid zoveel mogelijk aansluiten bij de ontwikkelingen in de samenleving, zoals de ontwikkeling dat de gezinssamenstellingen waarin kinderen opgroeien zijn veranderd (zie paragraaf 2.3 MvT).

6. Wat is het beste instrument?

Het gezag is geregeld in Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek. Aangezien Boek 1 nu alleen de mogelijkheid kent van ouderlijk gezag of voogdij over een kind en deelgezag een nieuwe vorm van gezag is, is hier gekozen voor een wettelijke regeling (zie paragraaf 3.1 MvT).

7. Wat zijn de gevolgen?

Met het wetsvoorstel deelgezag wordt een nieuwe wettelijke regeling betreffende het gezag over een minderjarige ingevoerd. Deelgezag is gericht op het oplossen van praktische problemen waar ouders, voogden en degene die daarnaast nauw betrokken zijn bij de opvoeding tegen aan lopen. Deelgezag houdt de bevoegdheid in om met de gezagdragende ouders en voogden beslissingen te nemen over de dagelijkse verzorging en opvoeding van een kind. Onderdeel van de regeling voor deelgezag maakt uit een recht op informatie en consultatie van de deelgezagdrager. De deelgezagdrager heeft niet alleen recht op informatie van de ouder met gezag of voogd, maar krijgt ook een recht op informatie van derden die beroepsmatig bij het kind zijn betrokken, zoals een school of de huisarts. Daarnaast zal de deelgezagdrager moeten instemmen met een substantiële wijziging van de zorgregelen en krijgt hij, net als de juridische ouder, een wettelijk recht op omgang met het kind. Hierbij wordt de continuïteit van de band tussen het kind en de deelgezagdrager beter gewaarborgd (zie paragraaf 3.3-3.5 MvT).